

Don't hassle me, I'm in transition

GRAND ÉCART?

Bram De Sutter sprak met Paul Bronkhorst van de Nederlandse Stichting Omscholingsregeling Dansers over de voorzieningen voor 'gepensioneerde' dansers.

Dansers na hun danscarrière

Anders dan bij andere beroepsgroepen komt het fin-de-carrière bij dansers betrekkelijk vroeg: reeds op 35-jarige leeftijd wordt men 'gedwongen' zich te heroriënteren. Het is niet echt iets waarover gepraat wordt, in de eerste plaats door de danser zelf niet. Bovendien is er ook niets voorzien: elke vorm van ondersteuning of opvolging ontbreekt. Sedert enkele jaren komt daar verandering in: de Verenigde Staten, Canada, Groot-Brittannië, Finland en Nederland ontwikkelden enkele initiatieven ter begeleiding van de danser tijdens de transitieperiode. Hierbij valt vooral Nederland op met zijn omscholingsregeling. In geen enkel ander land krijgen dansers dergelijke financiële ondersteuning bij de overgang naar een tweede loopbaan.

Sinds 1986 stelt de Stichting Omscholingsregeling Dansers (SOD) de dansers financieel in staat om zich na hun danscarrière om te scholen. Sinds datzelfde jaar is Paul Bronkhorst werkzaam als loopbaanbegeleider bij het SOD, naast zijn taak als sociaal functionaris bij het Theater Instituut Nederland (TIN). Hoewel de Omscholingsregeling niet onder het TIN valt maar onder de Stichting Sociale Regelingen Kunst en Cultuur, zijn beide functies nuttig te combineren.

Transitie, waarom?

Paul Bronkhorst benadrukt de noodzaak van transitie voor dansers. Dans heeft zeker zijn verdienste binnen de maatschappij, maar het is wel de danser die er de prijs voor moet betalen door de korte duur van de carrière en de specificiteit van de opleiding.

'Veel dansers beginnen zeer vroeg met hun opleiding, wat betekent dat ze hun puberteit

doorbrengen in het kader van de dans. De boodschap die ze hier meekrijgen is dat ze moeten streven naar het beste en dit gaat gepaard met een zekere discipline en gehoorzaamheid. Ze maken zich deze gedachten en waarden – je moet goed zijn en hard werken – reeds vroeg eigen, met een volledige overgave die als vanzelfsprekend wordt beschouwd binnen de danswereld. De persoonlijkheid van de danser wordt gevormd tussen de leeftijd van tien en achttien jaar en dan zie je dat de grens tussen wie een danser is en wat hij doet uitermate dun of zelfs onbestaand is. Je merkt een verschil tussen iemand die binnen het klassieke patroon is opgeleid en dansers die begonnen zijn toen ze 17-18 jaar waren. Die laatsten zijn kritischer en mondig, hoewel ze ook het waarden- en normenpatroon van de 'klassieke' danswereld overnemen. De mensen die later beginnen met dansen hebben ook minder moeite om er mee te stoppen, omdat ze nadrukkelijk gekozen hebben voor het vak zelf, ze weten beter waar ze aan beginnen. Maar ook hier geldt dat je het danser zijn niet zomaar van je aflegt.'

Vooraleer een danser een nieuwe loopbaan kiest, moet hij eerst de knoop doorhakken om te stoppen. Paul Bronkhorst ziet beide beslissingen als evenwaardig. 'Er is nooit één reden waarom de danser stopt, tenzij er een ernstige blessure is of een gezelschap iemand ontslaat. Als iemand een ernstige blessure heeft, dan is hij genooddaakt om te stoppen, de reden is vrij duidelijk. Dansers die uit vrije wil stoppen hebben tijd nodig om tot die beslissing te komen. Ze komen bij mij om informatie en nemen die mee naar huis en dan zie ik ze een jaar niet, kennelijk hebben ze een jaar nodig om te besluiten te stoppen met dansen. Bij die

beslissing speelt een combinatie van factoren: niet meer kunnen omgaan met de pijn, niet meer overweg kunnen met gezagstructuren, het feit dat ze buiten de danswereld een soort van houvast hebben gevonden,...'

Ook het bestaan van het Omscholingsfonds is voor de danser een reden om bewuster met het einde van de danscarrière om te gaan. Toch schat de danser de mogelijkheid om zich te heroriënteren en eventueel te herscholen heel laag in, hij meent enkel goed te zijn in hetgeen hij tot dan toe deed: dansen. 'Het is belangrijk om dansers in de "overgang" opnieuw zelfvertrouwen te geven. Dansers zijn zich meestal bewust van de dingen die ze niet kunnen. Ze hebben snel een minderwaardigheidscomplex, zijn bang dat ze niet geschikt zijn voor de arbeidsmarkt. Maar de praktijk wijst uit dat dansers goed in staat zijn om gedisciplineerd te werken en met volledige toewijding grote prestaties te leveren.'

Eenmaal overtuigd van de mogelijkheden van een tweede carrière moet de ex-danser bepalen wat hij met de rest van zijn leven wil gaan doen. 'Tijdens een eerste gesprek probeer ik na te gaan hoe zijn danscarrière is verlopen, waarom hij danser is geworden, waarom hij het volgehouden heeft. De motivatie van de danser gebruik ik als aanknopingspunt van wat zijn mogelijkheden voor een tweede carrière zijn. Iemand die danste om voor een publiek in een theater te staan zal een andere weg inslaan dan een danser die de fysieke uitdaging aan wil gaan. In een gesprek komt dat aan de orde. Ik kijk dan hoe de danscarrière is verlopen en ik probeer te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn. Eventueel kan de danser een beroepskeuzetest doen, maar in het algemeen